

Pastorie van Baal

KADASTERONDERZOEK, BESCHRIJVING ERFGOEDWAARDEN EN
TOEKOMSTMOGELIJKHEDEN

BAAL. — De pastoriĳ. — La cure
D. Hendrix, 293, Plantijnlei, Oost, Antwerpen

Zicht op de prachtige
pastorij en inrijpoort,
zo'n 100-120 jaar geleden.

Historiek gebouw

► Bouw pastorie

- Besluit van 1675 dat er een priester moet aangesteld worden voor het gehucht Bael en dat door de gemeente een huis zal worden voorzien totdat de gemeente een pastorie zal bouwen (met de hulp van de Prelaat van Sint Geertrui: witte steen) en op grond van de kapel van Bael. De pastorie is voor de eeuwigheid bedoelt als woning van de priester.
- Akte van 1749 om tot de bouw van een pastorie over te gaan (niet uitgevoerd?)
- Akte van 1756 om de oude pastorie die in slechte staat is (leem) met een bakstenen voorgevel te herstellen (Prelaat koopt het leveren van arduinstein af) (bouwheer: gemeente)
- Aanbesteding van 1756 waarin de gemeente de bouw van de pastorie aanbesteedt (baksteen + schrijnwerk)

Historiek gebouw

► Bouw pastorie

- Duidelijk voor Franse Revolutie:
 - De pastorie werd gebouwd omstreeks 1756 door de “gemeente” Bael
- Onduidelijk:
 - Wat is er gebeurd in de Franse en Hollandse tijd?
 - Bael wordt pas in 1794 een zelfstandige gemeente en in 1802 een zelfstandige parochie! Oprichting parochie na concordaat van Napoleon 1801-1802?
 - Mogelijk pastorie (terug)gegeven aan de “kerkfabriek”/”Presbytere”? (zie verder)

Historiek gebouw

- ▶ Belgisch kadaster omstreeks 1830 en verder:
 - ▶ Duidelijk niet de gemeente als eigenaar maar van de “Pastorij van Bael” en latere “kerkfabriek”
 - ▶ In de oorspronkelijke aanwijzende tafel (208) staat bij nummers 423: “maison” en 422 en 424: “jardin” en als eigenaar “Presbytère” (op het plan, opgemeten door geograaf M. Voncken op 17/06/1820, staat het huis, de huidige pastorie, ook aangeduid als nr. 423).
 - ▶ In de oudste legger (212) staat de pastorie ook ingedeeld bij “Bael – Presbytère” (art. 7) en niet bij “Bael la commune” (art. 6).
 - ▶ In deze leggers wordt “Presbytère” (art. 7) omstreeks 1867 opgevolgd door “Bael – de kerkfabriek” (art. 741)

Historiek gebouw

- Belgisch kadaster omstreeks 1830 en verder:

Bael	3	(la fommam)	6
Bael	4	(Presbytere)	1

422	Bael	Presbytere	4	Parson	38 40
423	Wau	(u)	7	Parson	11 50
424	Wau	(u)	4	Parson	02 20

Historiek gebouw

- Belgisch kadaster omstreeks 1830 en verder:

														ART.									
PROPRIÉTAIRE.		NOM.		PRÉNOMS.		PROFESSION.		DEMEURE.						PROPRIÉTAIRE.									
		Baet.		Robt.																			
RENOI																							
HAMEAUX ET LIEUX DITS.		aux plans cadastraux.				au registre général des hypothèques				NATURE des PROPRIÉTÉS.		CONTENANCE de CHACQUE PARCELLE.		REVENU IMPOSABLE DE CHACQUE PARCELLE.		INDICATION SUCCEINER des MUTATIONS QUI ONT EU LIEU.		INDICATION DES ARTICLES ET DES NUMÉROS D'ORDRE DE LA PRÉSENTE LISTE.					
		N° des parcelles.		N° Volume.		N° Numéro.												Revoi au Tableau Indicatif Supplémentaire.		D'où tirés.		Où reportés.	
		N° Section.																Article.		N° d'ordre.		Article.	
		1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.	
		1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.	
1. 1. 1. 1.		C. 422				Jardin		1866		11.50		1						Indication assise ou prescrite				741 1	
2. 1. 1. 1.		422				Maison		1866		22.10		1.						23				23 2	
3. 1. 1. 1.		422				Jardin		1866		26.10								23				23 3	
		422				Mars		1866		22.90				22				23				23 4	

		NOM.		PRÉNOMS.		PROFESSION.		DEMEURE.		ART.			
ART. 201		Baet		Robt.						PROPRIÉTAIRE.			
UNPROPRIÉTAIRE.													
N° d'ordre.	HAMEAUX ET LIEUX DITS.	REVOI				NATURE des PROPRIÉTÉS.	CONTENANCE de CHACQUE PARCELLE.	REVENU IMPOSABLE DE CHACQUE PARCELLE.	INDICATION succincte des MUTATIONS QUI ONT EU LIEU.	INDICATION DES ARTICLES ET DES NUMÉROS D'ORDRE DE LA PRÉSENTE LISTE.			
		aux plans cadastraux.	au registre général hypothécaire.	NATURE des PROPRIÉTÉS.	NATURE des PROPRIÉTÉS.					D'où tirés.	Où reportés.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1	Bellegem	C-422		Jardin	1866	11.50	1						741 1
2		422		Maison	1866	22.10	1						742 2
3		422		Jardin	1866	26.10							743 3
4		422		Mars	1866	26.10		22					744 4
				Total de	1845	02.30		22					
				Forêt de	1867	11.50							
5	Bellegem	C-422		Forêt de	1867	11.50							
6		422		Total de	1845	02.30							
7	Bellegem	A-202	31 32	Forêt de	1845	02.30							
8	Bellegem	A-21	31 32	Forêt de	1845	02.30							
9		32	040	Forêt de	1845	02.30							
10	Bellegem	A-123	286	Forêt de	1845	02.30							
11	Bellegem	A-124	286	Forêt de	1845	02.30							
12	Bellegem	A-125	286	Forêt de	1845	02.30							
13	Bellegem	A-126	286	Forêt de	1845	02.30							
14	Bellegem	A-127	286	Forêt de	1845	02.30							
15	Bellegem	A-128	286	Forêt de	1845	02.30							
16	Bellegem	A-129	286	Forêt de	1845	02.30							
17	Bellegem	A-130	286	Forêt de	1845	02.30							
18	Bellegem	A-131	286	Forêt de	1845	02.30							
19	Bellegem	A-132	286	Forêt de	1845	02.30							
20	Bellegem	A-133	286	Forêt de	1845	02.30							
21	Bellegem	A-134	286	Forêt de	1845	02.30							
22	Bellegem	A-135	286	Forêt de	1845	02.30							
23	Bellegem	A-136	286	Forêt de	1845	02.30							
24	Bellegem	A-137	286	Forêt de	1845	02.30							
25	Bellegem	A-138	286	Forêt de	1845	02.30							
26	Bellegem	A-139	286	Forêt de	1845	02.30							
27	Bellegem	A-140	286	Forêt de	1845	02.30							
28	Bellegem	A-141	286	Forêt de	1845	02.30							
29	Bellegem	A-142	286	Forêt de	1845	02.30							

Historiek gebouw

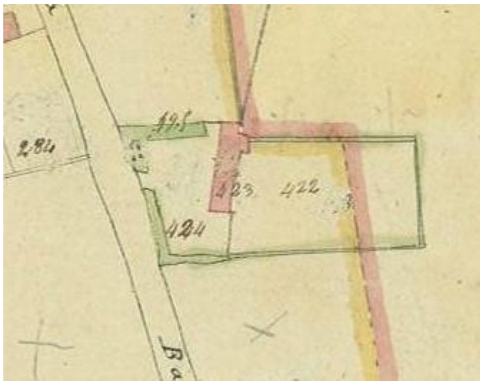
- ▶ Merkwaardigheden en opmerkingen:
 - ▶ De gemeente kon altijd als bouwheer optreden in naam van de kerkfabriek zonder dat ze eigenaar is en kan ook altijd subsidies geven, dus dit staat los van eigenaarschap.
 - ▶ Indien de kerkfabriek/pastorij voor de Franse Revolutie eigenaar zou geweest zijn, moet deze op lijst van verbeurdverklaringen aangegeven staan. Maar lijsten onvolledig en niet meer beschikbaar ... Moeilijk te bewijzen
 - ▶ Indien de pastorie niet werd verkocht (als zwart goed), werden ze gerestitueerd aan eigenaar. (normaal zou er iets over te vinden moeten zijn in bisschoppelijk archief of departementaal archief).
 - ▶ Indien in handen van gemeente gebeurde er vaak niets in de Franse Tijd, hetgeen mogelijk het geval is ...
 - ▶ Het is zeer merkwaardig dat een oud nr. 404 in 1826 wordt weergegeven als pastorie in eigendom van de gemeente (Hollands kadaster) omdat reeds op de plannen van 1820 de huidige pastorie staat weergegeven als nr. 423 in handen van de presbytere. Pas in Belgische periode gegeven aan kerkfabriek?
 - ▶ Het oorspronkelijk stockregister van eigendommen van de kerkfabriek, opgesteld rond de jaren 1830-1840, zou meer duidelijkheid kunnen brengen? Is dit bijlage 6 Bulletin van Eigendommen 1839?

Historiek gebouw

- ▶ Besluit:
- ▶ Voor de Franse Revolutie: vermoedelijk eigendom van de gemeente
- ▶ Sinds 1830 is het pastoriegebouw in het kadaster ingedeeld is bij “de presbytère” en duidelijk niet bij “de gemeente”, een vermoeden maar geen bewijs
- ▶ Onduidelijkheid tijdens Franse Tijd
- ▶ Wederopgerichte parochie? => art. 72 wet van 18 germinal jaar X => normaal eigendom gemeente
 - ▶ Maar laatste rechtelijk uitspraken => art. 72 geen eigendomrecht. Bewijzen: door middel van titel (verwerving of schenking)
- ▶ Niet-wederopgerichte parochie en dus afgeschafte parochie => decreet van 30 mei 1806 => altijd eigendom kerkfabriek
- ▶ Belangrijk om te weten of het gaat over een wederopgerichte parochie of niet-wederopgerichte parochie? (eerste, tweede en derde staten der parochies en hulpparochies van het Departement Dijle-Aartsbisdom Mechelen)

Bouwgeschiedenis

- ▶ Belangrijke elementen vanuit oudste kaarten
 - ▶ Planchetkaart Ferraris: twee omgrachte gebouwen met J (jardin) (1764-1771)
 - ▶ Ook op wandkaarten hertogdom Aarschot (1759-1775) zien we hetzelfde: één hoofdgebouw en één dwarsgebouwtje
 - ▶ Op het primitief kadaster (1820) is er slechts één gebouw zichtbaar

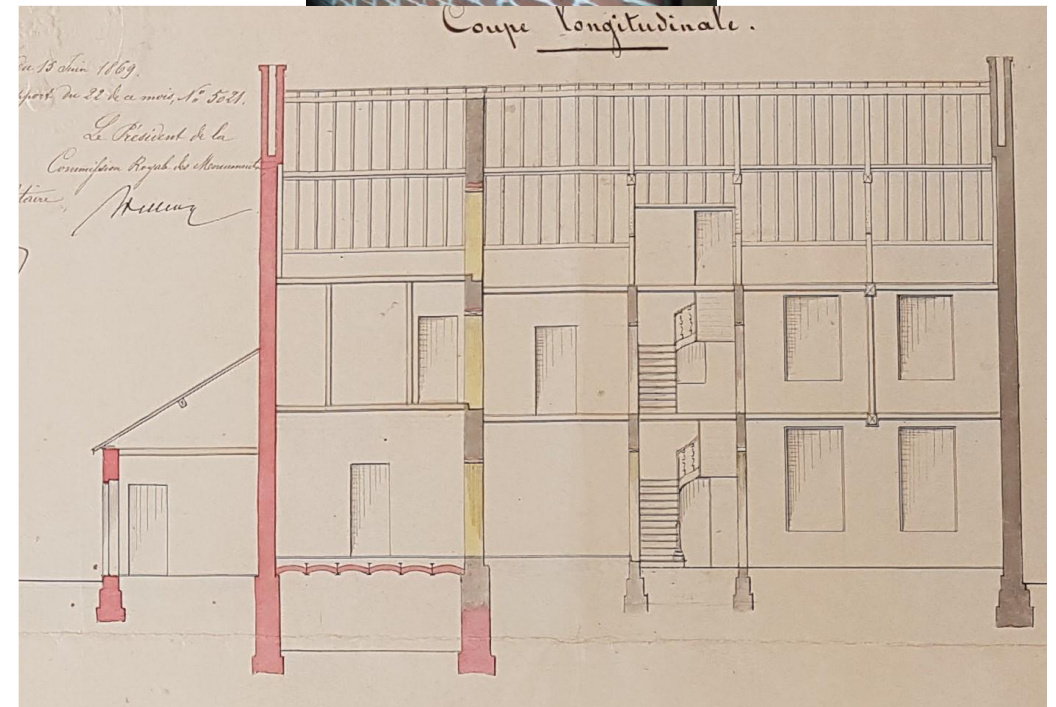
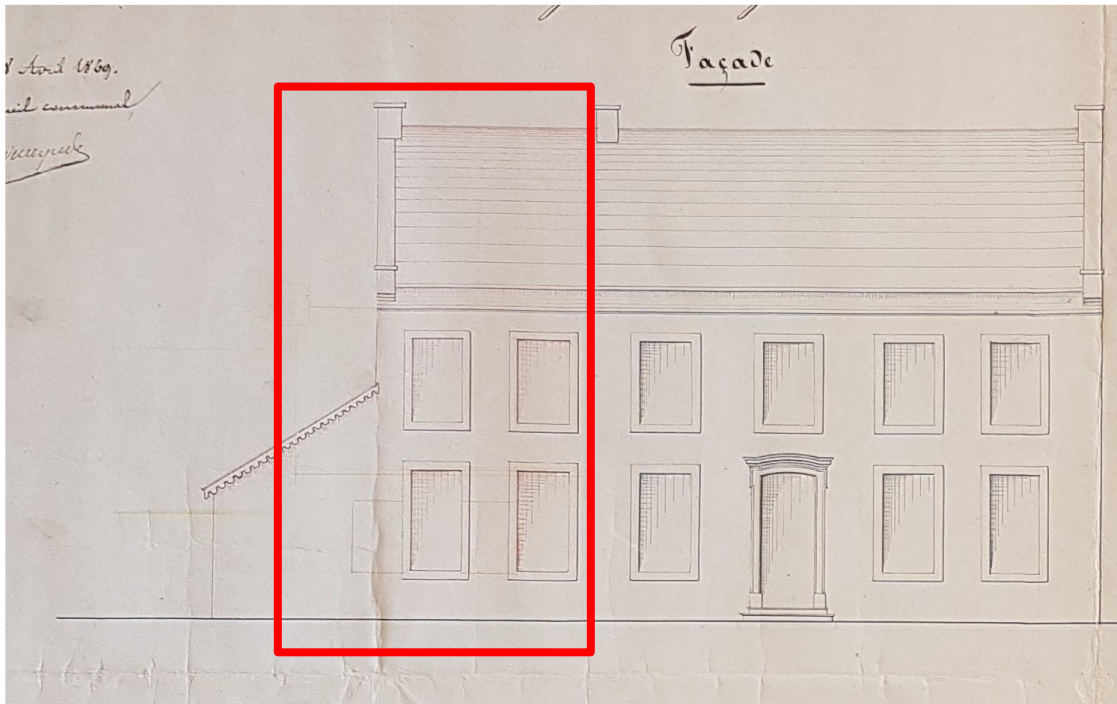

Bouwgeschiedenis

- ▶ Verbouwing door Van Arenberg omstreeks 1868-1870
 - ▶ In de plaats van een schuin gelegen en lagere bijgebouw werden er twee nieuwe traveeën toegevoegd aan het huis en links ervan een bijgebouw met lessenaarsdak. Deze verbouwing is nog duidelijk merkbaar in het huidige gebouw (muurwerk, gebinte, ...).

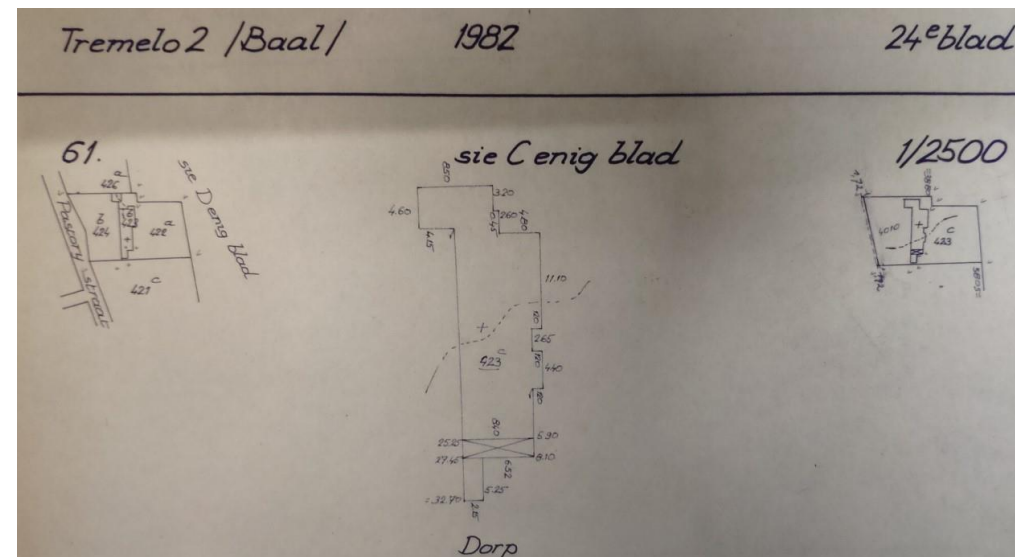
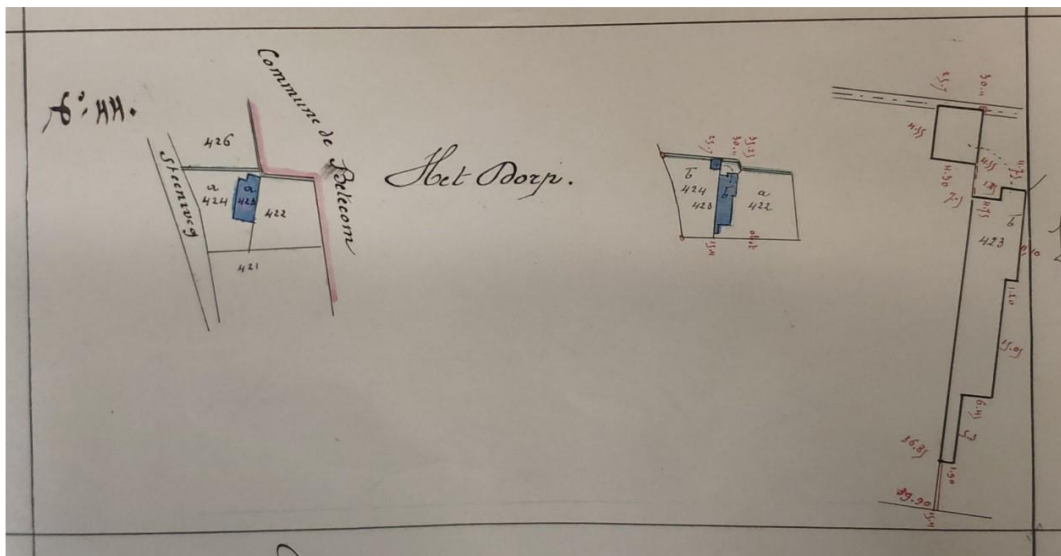
Bouwgeschiedenis

- Verbouwing door Van Arenberg omstreeks 1868-1872
- Cementering van de voorgevel

Bouwgeschiedenis

- Verbouwing 1908 en 1982

Erfgoedwaarde

- ▶ Belangrijkste erfgoedwaarden: exterieur
 - ▶ Verankerde baksteenbouw van twee bouwlagen onder zadeldak.
 - ▶ Gecementeerde neoclassicistische lijstgevel met schijnvoegen en ingekraste neutenpanelen, muurbanden en rechthoekige vensteropeningen. Fraaie voordeuromlijsting in (gecementeerde) witte steen met gebogen geprofileerde druiplijst. Oude trekankers. Boven deur ingemetseld abtsschil met wapenspreuk "IN FIDE FORTIS"
 - ▶ Dakkapel

Erfgoedwaarde

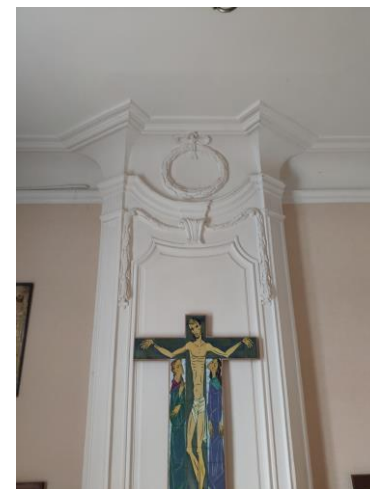
- ▶ Belangrijkste erfgoedwaarden: exterieur
 - ▶ Klassieke achterbouw met steigergaten, rechthoekige vensteropeningen op gecementeerde plint
 - ▶ Gelijkvloers sterk aangepast (nieuwe raamopeningen, achterbouw)
 - ▶ Dakkapel

Nieuw deel van
Van Arenbergh

Erfgoedwaarde

- ▶ Belangrijkste erfgoedwaarden: interieur
 - ▶ Vloer inkom (blauwe en witte steen)
 - ▶ Deuren salon
 - ▶ Haard salon en spreekkamertje (18de eeuw?)

Erfgoedwaarde

- ▶ Belangrijkste erfgoedwaarden: interieur
 - ▶ Dakconstructie (18de eeuw)
 - ▶ (Lemen tussenmuurtjes)

Erfgoedwaarde

- ▶ Geen/weinig erfgoedwaarde
 - ▶ Aanbouw Van Arenbergh
 - ▶ Minder kwaliteitsvolle materialen
 - ▶ Sterk verbouwd
 - ▶ Slechte staat
 - ▶ Lessenaarsdak tegen aanbouw

Erfgoedwaarde

- ▶ Problemen: interieur
 - ▶ Salon
 - ▶ Opstijgend grondvocht
 - ▶ Oplossingen:
 - ▶ Cementering herstellen/afkappen
 - ▶ Injectie tegen grondvocht
 - ▶ Wegnemen lambrisering

Erfgoedwaarde

- ▶ Samenvatting
 - ▶ Waardevol:
 - ▶ 18de eeuwse pastoriegebouw
 - ▶ Buitengevels
 - ▶ Dakconstructie
 - ▶ (haardmantels)
 - ▶ Minder waardevol:
 - ▶ Aanbouw Van Arenbergh
 - ▶ Lessenaarsdak